Τοπία της Κύπρου με αναβαθμίδες και δόμες

Ανακαλύπτοντας Αναβαθμίδες

Ένας Οδηγός για νέους εξερευνητές

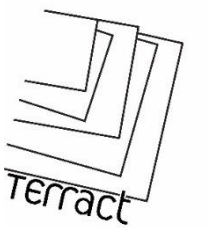
Αναπτύχθηκε από υλικό

TERRACT

Εκπονήθηκε από

Βασιλική Πετροπούλου Παναγιώτου

2026

Έχετε δει ποτέ ένα βουνό που μοιάζει σαν να έχει γιγάντια σκαλοπάτια;

Σε αυτό το βιβλίο, θα ανακαλύψετε:

- Τι είναι οι αναβαθμίδες;
- Γιατί τις έχτισαν οι άνθρωποι;
- Πώς βοηθούν τη φύση;
- Γιατί εξακολουθούν να έχουν σημασία σήμερα;

Ας ξεκινήσουμε το ταξίδι μας στα ζωντανά τοπία της Κύπρου!

Ζωντανά Τοπία με Αναβαθμίδες
Φωτογραφία από τον Glyn Edwards

Καλώς ήρθες, νεαρέ εξερευνητή!

Γιγάντια σκαλιά

Αυτά τα σκαλοπάτια ονομάζονται αναβαθμίδες!

Πριν από πολύ καιρό, οι άνθρωποι στην Κύπρο δημιούργησαν επίπεδη γη σε λόφους όπου μπορούσαν να καλλιεργήσουν τρόφιμα και έχτισαν πέτρινους τοίχους για να δημιουργήσουν σταθερές, επίπεδες επιφάνιες.

Αναβαθμίδες

είναι σαν σκάλες

για τη γη!

Ζωντανά Τοπία με Αναβαθμίδες της Κύπρου
Φωτογραφία και έργα τέχνης από τον Glyn Edwards

Τι είναι οι Αναβαθμίδες ;

Πώς το νερό της βροχής ταξιδεύει μέσα από τη γη

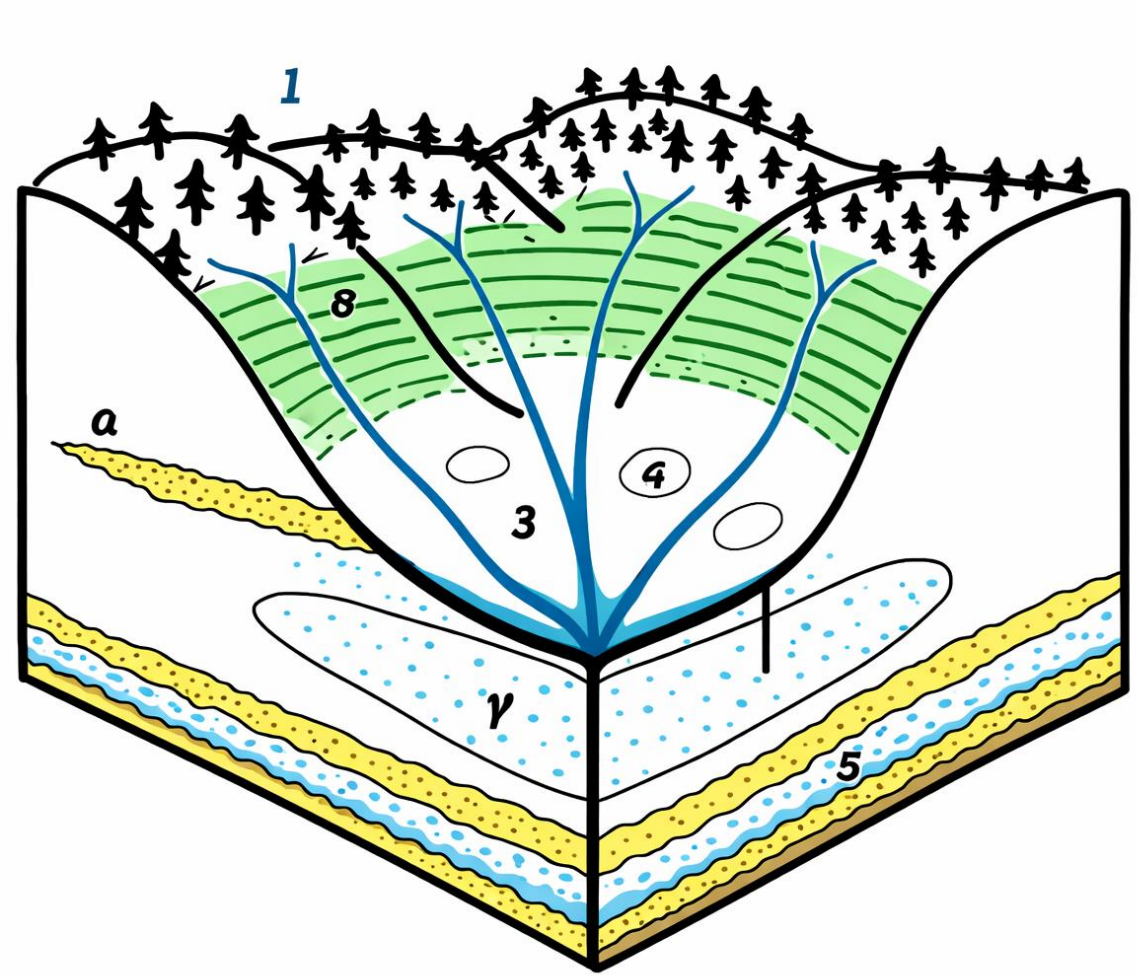
Τους βροχερούς χειμερινούς μήνες, αυτό το σύστημα τριών επιπέδων λειτουργεί σαν σύνολο:

- Τα δάση συλλέγουν και απορροφούν το νερό
- Οι αναβαθμίδες το επιβραδύνουν
- Τα υπόγεια στρώματα το αποθηκεύουν

Αυτό βοηθά στην πρόληψη των πλημμυρών, προστατεύει το έδαφος και εξοικονομεί νερό για τους ανθρώπους, τα φυτά και τα ζώα.

Η επίπεδη γη καθιστά δυνατή τη φύτευση.

Το νερό απορροφάται αργά αντί να παρασείρει το χώμα.

Αυτή η εικόνα δείχνει πώς το νερό της βροχής κινείται κατά μήκος και μέσα από τη γη, από τον Andrew Millison, 2022

Πώς λειτουργεί μια Αναβαθμίδα ;

Οι λόφοι στην Κύπρο είναι βραχώδεις και απότομοι. Είναι δύσκολο να καλλιεργήσεις φυτά εκεί. Έτσι, οι πρόγονοί μας ήταν πολύ έξυπνοι!

Αυτοί:

- Συλλέγανε πέτρες από τα χωράφια
- Έφτιαχναν ισχυρούς ξερολιθικούς τοίχους
- Γέμιζαν τον χώρο πίσω από τον τοίχο με μικρότερες πέτρες
- Δημιουργούσαν επίπεδη γη για φύτευση

Λόγω των αναβαθμίδων, οι οικογένειες μπορούσαν να καλλιεργήσουν:

- Σταφύλια
- Ελιές
- Χαρούπια
- Αμύγδαλα
- Λαχανικά κ.λπ.

Οι αναβαθμίδες βοήθησαν τους ανθρώπους να επιβιώσουν στα χωριά!

‘Εργο τέχνης από Ελπίδα Κυριάκου EDTL 2023 Κύπρος

Γιατί οι άνθρωποι έχτιζαν Αναβαθμίδες ;

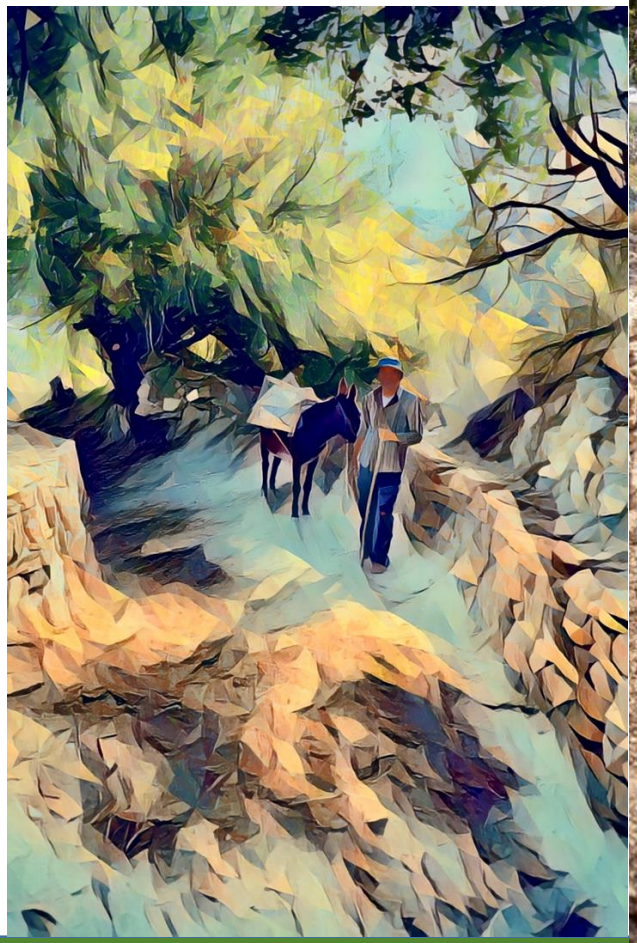
Φανταστείτε ένα χωριό πριν από 100 χρόνια.

Παιδιά βοηθούσαν στα χωράφια.

Οικογένειες μάζευαν σταφύλια.

Γαϊδούρια κουβαλούσαν καλάθια.

Οι αναβαθμίδες γέμιζαν ζωή και σκληρή δουλειά.

Ο Στέλιος Κεδαρίτης ζει στο χωριό Σαλαμιού. Εδώ είναι με το γαϊδούρι του, την Καλομοίρα.

Η ζωή στις αναβαθμίδες.

Οι αναβαθμίδες δεν είναι καλές μόνο για τους ανθρώπους - βοηθούν και τη φύση!

Αυτές:

- Μειώνουν την ροή του νερού της βροχής
- Εμποδίζουν την διάβρωση του εδάφους
- Δημιουργούν σπίτια για ζωντανούς οργανισμούς
- Βοηθούν τα δέντρα να αναπτύξουν ισχυρές ρίζες

Χωρίς αναβαθμίδες, η δυνατή βροχή θα μπορούσε να παρασύρει το γόνιμο χώμα από το βουνό.

Οι αναβαθμίδες προστατεύουν τη γη!

Παράδειγμα αναβαθμιδωτού τοπίου, που περιλαμβάνει αμπελώνα, σταθεροποιητικό τοίχο από ξερολιθιά και γη από πάνω με ελιά. Φωτογραφία και έργο τέχνης από τον Glyn Edwards EDTL 2023 Κύπρος

Πώς βοηθούν οι αναβαθμίδες τη φύση;

Δεξιότητες που μεταδίδονται από γενιά σε γενιά

Οι τοίχοι είναι χτισμένοι χωρίς κονίαμα.

Αυτοί ονομάζονται ξερολιθιές ή δόμες.

Ένας κατασκευαστής ξερολιθιάς:

- Μαζεύει και ταξινομεί τις πέτρες
- Τοποθετεί τις μεγάλες πέτρες στο κάτω μέρος
- Τοποθετεί μικρότερες πέτρες στα κενά και πίσω
- Τοποθετεί και “σταυρώνει” σωστά τις πέτρες για να πετύχει σταθερότητα
- Βεβαιώνεται ότι ο τοίχος μπορεί να «αναπνέει» και να αποστραγγίζει το νερό

Αυτές οι δεξιότητες μεταδίδονται από:

Παππούδες και γιαγιάδες → Γονείς → Παιδιά

Η ξερολιθιά είναι μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου.

Είναι σαν να μαθαίνεις μια μυστική γλώσσα των λίθων!

Νεότερος κατασκευαστής ETL 2024, Ίνεια, Κύπρος
Φωτογραφία από Σεβίνα Φλωρίδου

Ποιος χτίζει τις δόμες;

Νέες λέξεις για μάθηση

Αναβαθμίδες– Δημιουργία επίπεδης λωρίδας γής στην πλαγιά ενός λόφου

Ξυρολιθικός τοίχος – Ένας τοίχος χτισμένος χωρίς κονίαμα

Τοπίο με Αναβαθμίδες - Μια πλαγιά λόφου διαμορφωμένη σε επίπεδα σκαλοπάτια με πέτρινους τοίχους, ώστε να δημιουργείται γόνιμο έδαφος για παραγωγή τροφίμων.

Διάβρωση – Όταν το έδαφος παρασύρεται από το τρεχάμενο νερό.

Βιοποικιλότητα – Επιβίωση μεγάλης ποικιλίες ζωντανών οργανισμών σε μια περιοχή.

Κληρονομιά – Παραδόσεις που μεταφέρονται από γενιά σε γενιά

«Η τέχνη της κατασκευής της ξερολιθιάς αναγνωρίζεται ως Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά άπο την UNESCO.»

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης δράση, EDTL 2023, Χωριό Σαλαμιού Φωτογραπφία: Glyn Edwards

Λεξιλόγιο Αναβαθμίδων

Σήμερα, τα τοπία με αναβαθμίδες μας βοηθούν:

- Να καταπολεμήσουμε την κλιματική αλλαγή
- Να μειώσουμε την εξάπλωση των πυρκαγιών
- Να καλλιεργήσουμε υγιεινά τοπικά τρόφιμα
- Να προστατεύσουμε τη βιοποικιλότητα

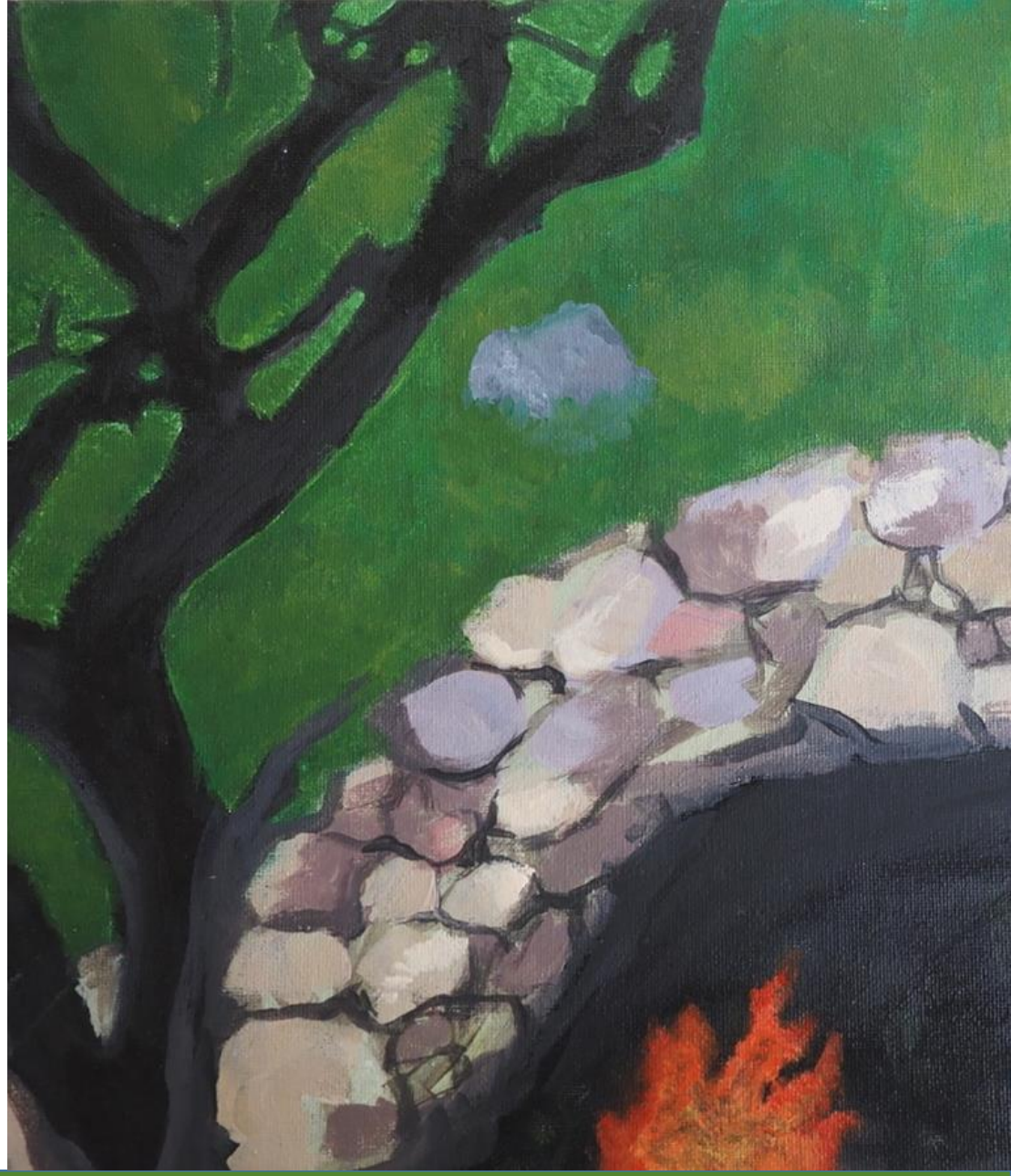
Οι αναβαθμίδες αποτελούν μέρος της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Είναι ζωντανή ιστορία!

Μέσω εργαστηρίων που διοργανώνονται, οι άνθρωποι συνεργάζονται για να:

- Αποκαταστήσουν παλιές αναβαθμίδες
- Διδάξουν στους νεότερους παραδοσιακές δεξιότητες
- Προστατεύσουν τα αγροτικά τοπία

Είσαι εσύ μέρος αυτού του μέλλοντος!

Έργο τέχνης της Άντριας Παπαγεωργίου EDTL 2023 Κύπρος.
Τοπία με αναβαθμίδες ως αντίσταση στις πυρκαγιές..

Γιατί είναι σημαντικές οι αναβαθμίδες σήμερα;

Γίνετε Φύλακες της αναβαθμίδας!

Δοκιμάστε αυτές τις δραστηριότητες:

✓ Σχεδιάστε το δικό σας τοπίο με αναβαθμίδες.

✓ Βρείτε ένα πέτρινο τοίχο και κοιτάξτε προσεκτικά -- Πώς είναι τοποθετημένες οι πέτρες;

✓ Μετρήστε πόσα διαφορετικά φυτά βλέπετε σε μια αναβαθμίδα..

✓ Ρωτήστε τους παππούδες σας αν θυμούνται να εργάζονται σε αναβαθμίδες.

Έργο της Μελίνας Παπαγεωργίου ETL 2024. Φωλιά. Πουλιά της Σαλαμιούς

Τι μάθατε;

Γράψτε ένα πράγμα που σας εξέπληξε:

Γιατί είναι σημαντικές οι αναβαθμίδες;

Φωτογραφία και έργα τέχνης από τον Glyn Edwards

«Υπόσχομαι να σέβομαι τη γη,

να προστατεύω τους πέτρινους τοίχους μας και να φροντίζω το τοπίο του χωριού μας.»

Όνομα: _____

Υπογραφή: _____

Ημερομηνία: _____

Μαρία Σάλας
EDTL 2025 Δίστρατα, Σαλαμιού
Φωτογραφία: Βασιλική Πετροπούλου Παναγιώτου

Υπόσχεση στις αναβαθμίδες

Το βιβλίο “Τοπία της Κύπρου με αναβαθμίδες και δόμες” αφηγείται την ιστορία του πώς οι άνθρωποι διαμόρφωσαν τα βουνά σε κήπους. Αυτά τα πέτρινα τοπία μας συνδέουν με τη φύση, τον πολιτισμό και το μέλλον μας.

www.LagriaRandB.com